

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В БОЛНИЧНОТО ОТДЕЛЕНИЕ

К. БОГДАНОВА

Медицински университет – София

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE HEALTHCARE MANAGEMENT IN HOSPITAL DEPARTMENTS

K. BOGDANOVA

Medical University – Sofia

Резюме. В статията се разглеждат въпроси, свързани с управлението на здравните грижи. В днешно време са необходими ръководители по здравни грижи, способни да осъществяват ръководство в съответствие със съвременните социално-икономически условия. Те трябва да притежават знания и умения за изпълняване на ръководни и административни функции. Прилагането на управленски методи и средства и използването на технически фишове и протоколи са важни условия за качествено управление на здравните грижи. Получените резултати показват, че тези условия зависят от възрастта на ръководителите по здравни грижи, от техния професионален стаж, образователна степен и следдипломна квалификация.

Ключови думи: медицинска сестра, ръководители, управление, здравни грижи

Abstract. Present paper discusses issues related to the healthcare management. Nowadays healthcare managers who are able to work in the current social and economic conditions are needed. They must have knowledge and skills to carry out management and administrative functions. Important conditions for quality management of healthcare are the application of management methods and means and the use of technical forms and reports. The data obtained show that these conditions depend on the age of healthcare managers, their length of service, educational degree and post-graduate qualification.

Key words: nurse, managers, management, healthcare

Увод

Здравните грижи са съществена част от лечението на пациента. Интересът към тях нараства значително през последните години, което се обуславя от увеличаване брой на заболялите лица, хроничните и дегенеративните заболявания, намаляването на броя на здравните специалисти, както и от повишаването на изискванията на пациентите по отношение на качеството на болничните услуги. Всичко това определя важното значение на здравните грижи за устойчивото развитие на лечебните заведения в условия на конкуренция и пазарна икономика.

Управлението на сестринските грижи в болничните отделения се осъществява от ръководители, които, освен че са специалисти по здравни грижи, притежават знания и умения за изпълняване на ръководни и административни функции [1, 3, 6]. Необходимо е тези ръководители да притежават качества, като поведение и отношение, които са специфични за управлението на здравните грижи, а освен това е нужно да съблюдават присъщи за сестринството концепции [9].

Съвременните социално-икономически и политически условия определят ролята и зна-

чението на ръководителите по здравни грижи. Техните умения при планиране, организиране, насочване и контрол на финансовите, човешките и материалните ресурси определят до голяма степен качеството на здравните грижи в лечебното заведение [2, 11].

Управлението на здравните грижи по своята същност е процес на мобилизиране на човешките ресурси и ресурсите на средата [4, 7]. Ефективното им използване изисква разработването и внедряването в практиката на научнообосновани модели за управление. Това ще спомогне за решаване на проблемите, свързани с определяне на отговорностите, дейностите, правата и задълженията на главните и старшите медицински сестри, а също така ще гарантира използването на съвременни методи и средства, осигуряващи адекватна на съвременните изисквания организация на работата в отделенията, като условие за повишаване качеството на здравните грижи [5].

Целта на настоящата работа е да се изследва управлението на здравните грижи, като се анализират статистически значими зависимости между фактори, определящи качеството и ефективността на управлението на здравните грижи в болничните отделения.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Обект на изследване е управлението на здравните грижи в шест болници за активно лечение: МБАЛ „Д-р Стамен Илиев” – Монтана; МБАЛ „Братан Шукеров” – Смолян; МБАЛ Търговище” – Търговище; МБАЛ „проф. д-р Параскев Стоянов” – Ловеч; МБАЛ „Св. Панталеймон” – Ямбол; „Първа градска МБАЛ” – София.

Проучването се основава на използването на пряка индивидуална анкета и обхваща 120 главни и старши медицински сестри. Изследвани са признаци, свързани с техния социален статус, организацията на работа в отделението, контрола на здравните дейности, ролята и мястото на медицинската сестра в процеса на лечение.

Анализът на данните от анкетното проучване е насочен към характеристика на сестринските грижи в болнични условия, професионалното обучение и компетенциите

на медицинските сестри за осъществяване на качествени грижи, индивидуалния план за пациентите, сестринска документация и сестринско досие, причините за влошаване качеството на грижите, удовлетвореността и мотивацията на медицинските сестри, приложимостта на единен модел за управление на здравните грижи със съответен информационен продукт към болничната информационна система.

Резултатите са обработени със статистическа компютърна програма SPSS v.19. с качествени и количествени параметри за идентифициране на проблемите. Извършен е честотен анализ на качествени променливи с абсолютни честоти, относителни честоти, кумулативни относителни честоти, вариационен анализ на количествени променливи – средна стойност, стандартно отклонение и доверителен интервал на средната стойност. Приложен е метод за проверка на хипотези – хи-квадрат (Chi-square tests: Pearson Chi-Square, Likelihood Ratio, Linear-by-Linear Association) за търсене на връзка между качествени променливи. Използвано е критично ниво на значимост 0.05. Нулевата хипотеза е отхвърлена при стойност на $p \leq 0.05$ [8, 10].

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Направените изследвания разкриват статистически значими зависимости между прилагането на управленски методи и средства за организация на здравните грижи в отделението и възрастта на ръководителите по здравни грижи ($p = 0.001 < 0.05$), техния професионален стаж ($p = 0.001 < 0.05$) и образователната им степен ($p = 0.034 < 0.05$).

Данните показват, че управленски методи и средства в организацията на работата в отделението се прилагат непрекъснато, най-често от главните и старшите медицински сестри на възраст между 42 и 47 години – 15.83% (фиг. 1). В този възрастов диапазон относителният дял на ръководителите, които отчасти прилагат управленски методи и средства или само разчитат на тях, е съответно 8.33 и 3.33%. При останалите възрастови групи съотношенията са неясно разпределени или делът на ръководителите,

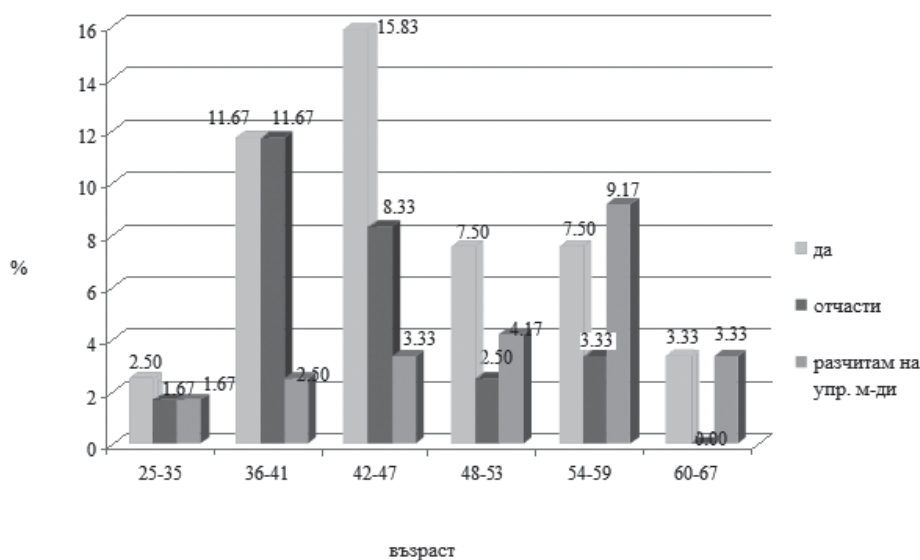
непрекъснато прилагачи управленски методи и средства не е доминиращ.

В съответствие с това от резултатите се вижда, че най-голям относителен дял на ръководителите по здравни грижи, които непрекъснато използват управленски методи и средства, е установен при тези с професионален стаж между 11 и 20 години – 16.67% (фиг. 2). Аналогичен е относителният дял на ръководителите в тази група, които отчасти прилагат управленски методи и средства или само разчитат на тях – съответно 8.33% и 3.33%.

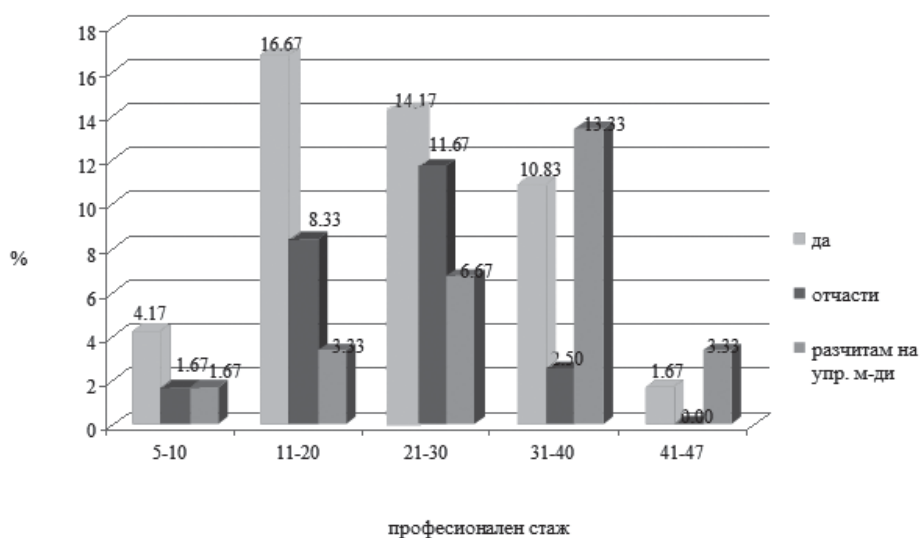
Въз основа на тези данни може да се предположи, че при ръководителите по здравни грижи на възраст между 40 и 50 год., притежаващи професионален стаж между 11 и 20 години, най-благоприятно се съчетават рутината и мотивацията за професионално

усъвършенстване и използване на съвременни и научнообосновани подходи в дейността им по организация на работата в отделението.

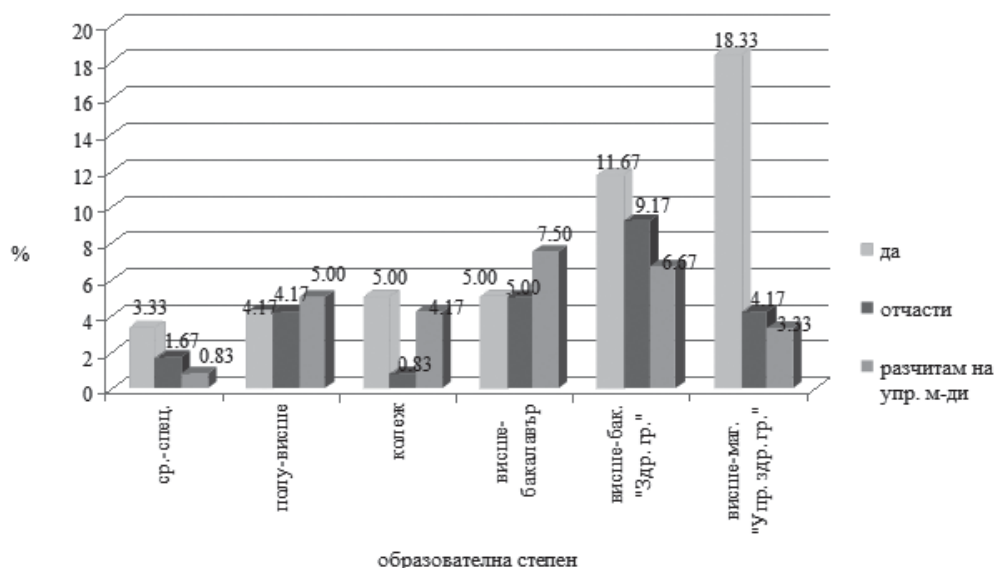
Анализът на получените резултати ясно показва значението на образователната степен за формирането на управленски качества при ръководителите по здравни грижи. Най-голям относителен дял на главните и старшите медицински сестри, непрекъснато прилагачи управленски методи и средства в организацията на работата в отделението, е регистриран при ръководителите, притежаващи магистърска степен по “Управление на здравните грижи” – 18.33% (фиг. 3). В тази група относителният дял на ръководителите, които отчасти прилагат управленски методи и средства или само разчитат на тях, е съответно 4.17% и 3.33%.

Фиг. 1. Зависимост между прилагането на управленски методи и средства и възрастта на ръководителите по здравни грижи ($p = 0.001 < 0.05$)

Фиг. 2. Зависимост между прилагането на управленски методи и средства и професионалния стаж на ръководителите по здравни грижи ($p = 0.001 < 0.05$)

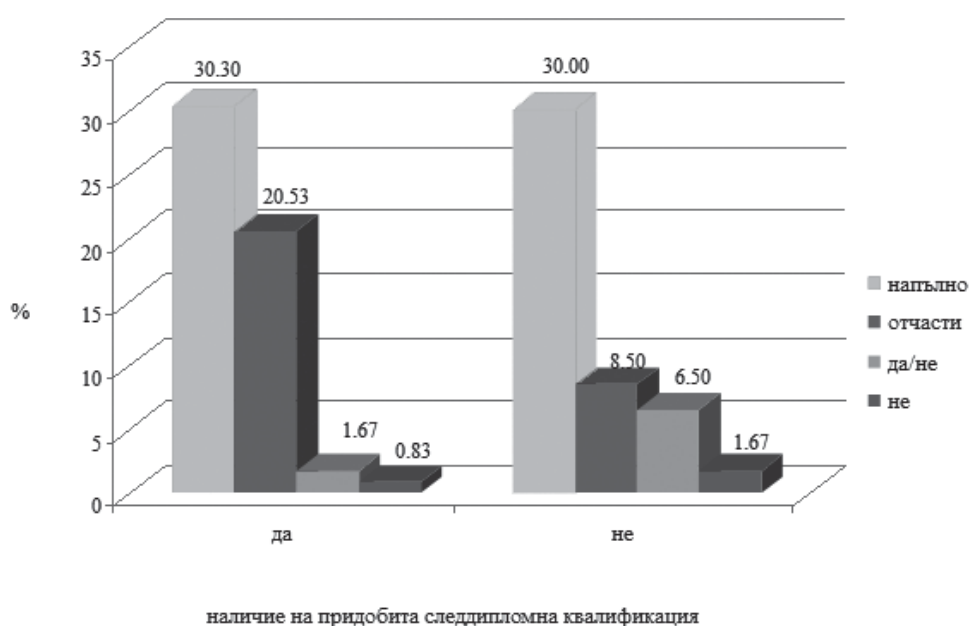

Фиг. 3. Зависимост между прилагането на управленски методи и средства и образователната степен на ръководителите по здравни грижи ($p = 0.034 < 0.05$)

Статистическата обработка на резултатите от изследването показва наличието на зависимост между прилагането на технически фишове и протоколи за здравни грижи и наличието на придобита следдипломна квалификация от ръководителите по здравни грижи ($p = 0.012 < 0.05$). Съотношението между ръководителите, които напълно или отчасти прилагат технически фишове и протоколи, е приблизително сходно. При главните и старшите медицински сестри, притежаващи следдипломна квалификация, то е съответно 30.3% към 20.53%, а при

тези без следдипломна квалификация – 30% към 8.5% (фиг. 4).

Различия се установяват по отношение на ръководителите, които отговарят уклончиво ("колкото да, толкова не") или не използват технически фишове и протоколи. При главните и старшите медицински сестри, притежаващи следдипломна квалификация, делът е съответно 1.67% и 0.83%. Значително по-високи са тези стойности при ръководителите без следдипломна квалификация – съответно 6.5% и 1.67%.

Фиг. 4. Зависимост между прилагането на технически фишове и протоколи за здравни грижи и наличие на придобита следдипломна квалификация на ръководителите по здравни грижи ($p = 0.012 < 0.05$)

Всичко това потвърждава необходимостта от провеждането на мероприятия и създаването на условия за повишаване на квалификацията на ръководителите и професионалистите по здравни грижи в съответствие със съвременните европейски практики за непрекъснатост на обучението като средство за подобряване организацията на работата в болничните отделения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от изследването и техния статистически анализ показват, че прилагането на управленски методи и средства за организация на здравните грижи в отделението и използването на технически фишове и протоколи са надеждни показатели за качество на управлението на здравните грижи. Статистически доказано е, че тези показатели зависят от образователната степен и следдипломната квалификация на ръководителите, от тяхната възраст и професионален стаж.

С подобряване на материално-техническата база и прилагането на съвременни информационни технологии и средства, както и с повишаване на квалификацията и уменията на ръководителите по здравни грижи, ще се увеличат и предпоставките за въвеждане на единен модел на управленските им функции със съответен софтуерен продукт, допълващ болничната информационна система. По този начин ще се подпомогне сложният процес на управление на здравните грижи, с което ще се повиши тяхното качест-

во и ефективност, и ще се гарантира устойчиво развитие на здравните заведения.

Библиография

1. Борисов, В. Специалистът по здравни грижи в управленския процес. – В: Социална медицина. София, 2001, 20-23.
2. Воденичаров, Ц. Медицински и мениджърски професионализъм – потребност от академична и експертна подкрепа в контекста на организационната промяна в здравеопазването. Здравна политика и мениджмънт, 2011, 4:3-5.
3. Гладилов, Ст., А. Янакиева, А. Воденичарова. Маркетинг в здравеопазването. София, Принцепс Маринови ООД, 2015, 220.
4. Стамболова, И. Модели за предоставяне на грижи в първичната медицинска помощ. Сестринско дело, 2006, 38(3):3-7.
5. Чамов, К. Роля и място на медицинската сестра в условията на съвременния мениджмънт. Соц. мед., 2002, 10(1):18-22.
6. Чанева, Г., И. Стамболова. Концепции за управление на сестринските грижи. – В: Управление на здравните грижи. София, Филвест, 2003, 7-15.
7. Чанева, Г. Управленски подходи за ефективни здравни грижи, 2015, София, МУ – ЦМБ, 96 стр.
8. Field, A. Discovering statistics using SPSS. (2nd ed.). London, UK: Sage. 2006, 908 p.
9. Formarier, M., G. Poirier-Coutansais, T. Psiuk. Les concepts organisateurs de la science leur application aux soins infirmiers, Recherché en soins infirmiers, 1995, 43:68-80.
10. George, D. et P. Mallery. SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update (4th ed.). Boston, MA: Allyn&Bacon, 2003, 63 p.
11. Hees, M. Le management: science, art, magie? Perspective soignante. P. Seli ARSLAN S. A., 1999, 62.

✉ Адрес за кореспонденция:

Камелия Богданова
Медицински университет
бул. "Акад. Иван Гешов" № 15
1431 София
e-mail: kami_todorova@abv.bg